

KONGELIG RESOLUSJON

Finansdepartementet
Statsråd: Trygve Slagsvold Vedum

Ref.nr.:
Saksnr.:
Dato: 4. februar 2022

Åremålsbeskikkelse av generalsekretær Jens Stoltenberg som sentralbanksjef for en periode på seks år. Midlertidig beskikkelse av visesentralbanksjef Ida Wolden Bache som sentralbanksjef fra 1. mars 2022 og fram til det tidspunkt departementet bestemmer, dog ikke utover 31. desember 2022.

1. Innledning

Sentralbanksjef Øystein Olsen har varslet at han vil fratre sin stilling 1. mars 2022, før åremålsperioden utløper 31. desember 2022. Det er derfor behov for å ansette ny sentralbanksjef. Det følger av sentralbankloven § 2-9 at sentralbanksjefen ansettes av Kongen i statsråd på åremål for en periode på seks år, og at åremålet kan gjentas for ytterligere en periode på inntil seks år. Stillingen ble offentlig utlyst med søknadsfrist 9. desember 2021. Finansdepartementet har vurdert søkerne.

Samlet sett anses generalsekretær Jens Stoltenberg som den best kvalifiserte kandidaten. Finansdepartementet tilrår derfor at han beskikkes som sentralbanksjef for en periode på seks år.

Stoltenberg kan ikke tiltre stillingen før høsten 2022. Det er derfor behov for midlertidig beskikkelse til stillingen fra 1. mars 2022 og fram til Stoltenberg tiltre. Finansdepartementet tilrår midlertidig beskikkelse av visesentralbanksjef Ida Wolden Bache i denne perioden.

2. Nærmere om stillingen

Norges Bank er landets sentralbank. De overordnede formålene for sentralbankvirksomheten er fastsatt av Stortinget i sentralbankloven. Det følger av sentralbankloven at formålet for sentralbankvirksomheten er å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalingssystem. Sentralbanken skal bidra til høy og stabil produksjon og sysselsetting. De sentrale oppgavene innen sentralbankvirksomheten fremgår av § 1-3, herunder at Norges Bank skal være den utøvende og rådgivende myndigheten i pengepolitikken. Den operative gjennomføringen av forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) er lagt til Norges Bank i henhold til et mandat fastsatt av departementet, jf. lov om Statens pensjonsfond § 3 annet ledd og § 10.

Sentralbanksjefen er daglig leder av Norges Bank, leder av Norges Banks hovedstyre og leder av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, jf. sentralbankloven § 2-2 annet ledd.

I utlysningen av stillingen er det stilt krav til at den som ansettes som sentralbanksjef skal ha faglig autoritet og relevant ledererfaring fra komplekse organisasjoner. Videre at den som

ansettes må ha bred samfunnsinnsikt og forståelse for Norges Banks rolle, samt forståelse for relevante utviklingstrekk både nasjonalt og internasjonalt. Det kreves god samfunnsøkonomisk innsikt, innsikt i pengepolitikk og finansiell stabilitet, og god forståelse for sentrale sider ved kapitalforvaltningen. Sentralbanksjefen må være en god formidler, fremstå med stor troverdighet og kunne representere Norges Bank nasjonalt og internasjonalt. Den som beskikkes må videre ha høy gjennomføringsevne og styringskraft, og evne til å utvikle og utfordre organisasjonen. Det kreves god innsikt i statsforvaltningen og sentrale beslutningsprosesser. Det er nødvendig å kunne håndtere krevende situasjoner, herunder kriser og beredskapssituasjoner. Sentralbanksjefen må kunne sikkerhetsklareres og autoriseres etter sikkerhetslovens bestemmelser.

3. Departementets vurderinger

3.1 Generelt

Ved fristens utløp hadde det meldt seg 22 søkere, jf. vedlagte søkerliste. Av disse er én kvinne. Det er gjennomført intervjuer med to av kandidatene.

Finansdepartementets vurdering er at generalsekretær Jens Stoltenberg er best kvalifisert til stillingen.

Jens Stoltenberg, født 16. mars 1959, er utdannet cand.oecon. fra Universitetet i Oslo (1987) med svært gode resultater. Stoltenberg har siden oktober 2014 vært generalsekretær i NATO. Generalsekretæren leder Det nordatlantiske råd, som består av representanter fra de 30 medlemslandene og er NATOs høyeste organ. Stoltenberg ble i 2013 utnevnt til spesialutsending for klima av FNs generalsekretær, og hadde denne rollen frem til han tiltrådte som generalsekretær i NATO.

Stoltenberg har tidligere jobbet som konsulent i forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå (1989–1990). Han var innvalgt på Stortinget i perioden fra 1991 til 2017, men fikk permisjon fra 1. oktober 2014 for å tiltre stillingen som generalsekretær i NATO. Stoltenberg har vært statsminister i to perioder (2000-2001 og 2005-2013). Han har også vært finansminister (1996-1997), nærings- og energiminister (1993-1996) og leder av Arbeiderpartiet (2002-2014).

Stoltenberg har omfattende toppledererfaring fra komplekse organisasjoner, og vurderes å ha meget gode lederegenskaper og svært god formidlingsevne. Han har en samarbeidsorientert og delegerende lederstil som er godt egnet for en kompetanseorganisasjon som Norges Bank. Han har lang erfaring i å arbeide sammen med spesialister, herunder fagøkonomer, for å tilrettelegge for avgjørelser med vidtrekkende økonomiske konsekvenser. Stoltenberg har lang erfaring med å håndtere krevende situasjoner, herunder kriser. Han har bred samfunnsinnsikt og forvaltningsforståelse, herunder innsikt i offentlige beslutningsprosesser, som er relevant for stillingen.

Stoltenberg har ikke operativ arbeidserfaring fra sentralbankvirksomhet eller kapitalforvaltning. Han har likevel god forståelse for samfunnsøkonomi, herunder penge- og finanspolitikk, og samspillet mellom disse, samt for internasjonale utviklingstrekk som kan ha betydning for disse politikkområdene. Han har også god innsikt i rammebetingelsene for Norges Banks oppdrag med å forvalte SPU, herunder det finansielle formålet for fondet og fondets betydning for norsk økonomi og Norges omdømme internasjonalt.

3.2 Særlig om habilitet

Stoltenbergs bakgrunn som statsminister og partileder, samt hans vennskap med sittende statsminister Jonas Gahr Støre, aktualiserer habilitetsproblemstillinger av relevans ved vurderingen av hans kandidatur. Som ledd i forberedelsene av ansettelsessaken har departementet vurdert disse problemstillingene nærmere. Departementet har også bedt Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet vurdere spørsmålene. Korrespondansen mellom Finansdepartementet og Lovavdelingen, herunder vurderingene som er gjort i begge departementer, er publisert på www.regjeringen.no.

Finansdepartementet legger i sin vurdering til grunn at Jens Stoltenbergs politiske bakgrunn og hans vennskap med statsminister Jonas Gahr Støre, ikke vil føre til at han ofte eller systematisk vil være inhabil i saker som er til behandling i Norges Bank. Lovavdelingen skriver blant annet i sin vurdering, punkt 4 «Oppsummering»:

«Det klare utgangspunktet må være at vennskapet mellom Stoltenberg og statsministeren og andre mer generelle forhold som Finansdepartementet har omtalt i henvendelsen hit, ikke vil medføre at Stoltenberg vil være inhabil til å behandle aktuelle saker som sentralbanksjef. [...]

Basert på de mottatte opplysningene har vi imidlertid ikke funnet at det foreligger forhold som mer generelt tilsier at Stoltenberg vil være inhabil til å delta i behandlingen av de sakstyper som er nevnt av Finansdepartementet. Vi kan dermed slutte oss til Finansdepartementets hovedsynspunkter slik de blant annet kommer til uttrykk i notatet punkt 4.4 og er gjengitt i Finansdepartementets brev 20. desember 2021».

Finansdepartementet legger etter dette til grunn at det ikke foreligger forhold som tilsier at Stoltenberg generelt eller ofte vil være inhabil til å delta i behandlingen av de sakstypene som vil ligge til stillingen som sentralbanksjef. Habilitet må på vanlig måte vurderes konkret i tilknytning til den enkelte sak som er til behandling i Norges Bank, men det er ikke grunn til å forvente praktiske utfordringer knyttet til inhabilitet om Stoltenberg ansettes i stillingen.

3.3 Særlig om uavhengighet

Sentralbanken i Norge har høy grad av uavhengighet av statsmyndighetene (regjeringen og Stortinget) i sin bruk av virkemidler etter sentralbankloven, slik som i pengepolitikken. I tillegg til en vurdering av relevante habilitetsproblemstillinger, jf. punkt 3.2 over, har departementet derfor vurdert om Stoltenbergs politiske bakgrunn og vennskap med statsminister Støre kan svekke Norges Banks uavhengighet.

Departementets oppgave har vært å finne den best kvalifiserte søkeren, og det er på vanlig måte sett hen til utdanning, erfaring og personlig egnethet. Om det er forhold ved søkerne som kan få konsekvenser for uavhengigheten til Norges Bank, har vært en del av egnethetsvurderingen.

Norges Banks uavhengighet av statsmyndighetene kommer blant annet til uttrykk i sentralbankloven § 1-4 annet ledd, som fastsetter at Norges Bank, til forskjell fra det som normalt gjelder i statsforvaltningen, bare kan instrueres i sin virksomhet etter loven, jf. § 1-3 (som gjelder «Sentralbankvirksomheten»), i «ekstraordinære situasjoner» og i tråd med spesielle formkrav. Myndigheten til å instruere ligger til Kongen i statsråd og kan ikke delegeres. Banken skal gis

anledning til å uttale seg før vedtak treffes, og slike vedtak skal meddeles Stortinget så snart som mulig. Disse rammene for uavhengighet berøres ikke av hvem som er sentralbanksjef.

Loven fastsetter også regler om hvilke personer som ikke kan være medlemmer av hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, og dermed heller ikke kan være sentralbanksjef eller visesentralbanksjefer. Stoltenberg tilhører ikke den kretsen som etter loven er utelukket fra stillingen. Departementet har vurdert om hans tidligere verv, og tilknytning til Arbeiderpartiet og statsministeren, likevel tilsier at han ikke bør tilsettes, men kommet til at dette ikke er tilfelle. Terskelen for eventuell utelukkelse på et slikt grunnlag må antas å ligge høyt, særlig når det gjelder tidligere verv eller stillinger som ligger relativt langt tilbake i tid. Stoltenberg har ikke hatt verv i Arbeiderpartiet etter at han ble generalsekretær i NATO i 2014, og heller ikke deltatt i den offentlige politiske debatten, utover det som følger av stillingen i NATO.

Det er flere mekanismer i organiseringen av Norges Bank og prosedyrer for saksbehandling som bidrar til å sikre at bankens oppgaver løses på det beste faglige grunnlaget, og for å motvirke at politiske preferanser eller andre utenforliggende hensyn kan påvirke den faglige skjønnsutøvelsen. Departementet har blant annet fastsatt regelverk med hjemmel i sentralbankloven, som skal motvirke at det oppstår inhabilitet eller andre interessekonflikter for medlemmer av hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, samt motvirke at det kan reises tvil om at medlemmene utfører sine verv med integritet og uavhengighet (habilitetsregelverket). Bankens sentrale beslutninger og råd behandles i kollegiale organer (hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet), og avgjøres altså ikke av sentralbanksjefen alene. En kompetent stab bidrar til høy faglig kvalitet og integritet i analyser og råd. Videre er bankens beslutninger underlagt en betydelig grad av institusjonalisert kontroll: Representantskapet fører tilsyn med Norges Banks drift og med at bestemmelsene for virksomheten blir fulgt. Finansdepartementet evaluerer utøvelsen av skjønnsmyndighet og måloppnåelse i pengepolitikken, samt følger opp og evaluerer bankens forvaltning av SPU. Både representantskapet og departementet rapporterer sine vurderinger til Stortinget. Norges Banks beslutninger og rådgivning følges også nøye av offentligheten, og det er stor åpenhet fra banken om beslutningsgrunnlaget og de avveingene som gjøres. Disse mekanismene ligger fast uavhengig av hvem som ansettes som sentralbanksjef.

Sett hen til rammebetingelsene som skal sikre sentralbankens uavhengighet og faglige integritet, den tid som har gått siden Stoltenberg fratradte som statsminister (over åtte år), og den rollebevissthet og rolleforståelse som Stoltenberg har utvist og utviser, mener Finansdepartementet at ansettelse av Stoltenberg som sentralbanksjef ikke vil svekke sentralbankens uavhengighet.

4. Midlertidig beskikkelse av visesentralbanksjef Ida Wolden Bache

Sentralbanksjef Øystein Olsen vil fratre fra og med 1. mars 2022 og Jens Stoltenberg kan ikke tiltre stillingen som sentralbanksjef før høsten 2022. Det er derfor behov for midlertidig beskikkelse til stillingen i perioden mellom Olsen fratrer, og Stoltenberg tiltre. For fullstendighetens skyld nevnes det at Norges Bank ikke er omfattet av statsansatteloven, herunder kravet om offentlig utlysning av stillinger, jf. loven § 4 første ledd, og at det dermed ikke er krav til utlysning for å besikke midlertidig.

Finansdepartementet tilrår midlertidig beskikkelse av visesentralbanksjef Ida Wolden Bache. Bache er i dag visesentralbanksjef og første nestleder av hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Finansdepartementet tilrår at Bache beskikkes midlertidig som sentralbanksjef, fra 1. mars 2022 frem til Stoltenberg tiltrer, og senest 31. desember 2022.

5. Departementets konklusjon

Finansdepartementets vurdering er at generalsekretær Jens Stoltenberg er best kvalifisert til stillingen som sentralbanksjef. Departementet tilrår derfor at han beskikkes i stillingen.

Finansdepartementet tilrår at visesentralbanksjef Ida Wolden Bache beskikkes midlertidig i stillingen fra 1. mars 2022 frem til Stoltenberg tiltrer, dog ikke utover 31. desember 2022.

Finansdepartementet

tilrår:

1. Åremålsbeskikkelse av generalsekretær Jens Stoltenberg som sentralbanksjef for en periode på seks år. Han tiltrer fra det tidspunkt Finansdepartementet bestemmer.
2. Midlertidig beskikkelse av visesentralbanksjef Ida Wolden Bache som sentralbanksjef fra 1. mars 2022 til det tidspunkt Finansdepartementet bestemmer, dog ikke utover 31. desember 2022.

Nr.	Navn	Stilling	Poststed
1	Høst, Christian Temte (19) M	Student	0280 OSLO, Norge
2	Kristoffersen, Arne Solvang (28) M	Kundebehandler	8220 RØSVIK, Norge
3	Sætre, Tony Arne (54) M	Tilsynsvakt	5113 TERTNES, Norge
4	Malmedal, Rune (62) M	Bussjåfør	5337 RONG, Norge
5	Beisvåg, Elias Peltomaa (22) M	Butikkmedarbeider	0864 OSLO, Norge
6	Loftus, Tor Ingar Os (46) M	Rørlegger	1622 GRESSVIK, Norge
7	Carlsen, Andreas (32) M	Daglig leder	5243 FANA, Norge
8	Pettersen, Kurt (56) M	Medarbeider	9514 ALTA, Norge
9	Grønstad, Arnfinn (70) M	Pensjonist	3217 SANDEFJORD, Norge
10	Stokka, Jon (21) M	Baker	4313 SANDNES, Norge
11	Skaaren, Eiric (44) M	CEO	0860 OSLO, Norge
12	Baranauskas, Neilas (18) M	Lærling	3160 STOKKE, Norge
13	Behbahani, Ali Reza (51) M	Arbeidssøker	7036 TRONDHEIM, Norge
14	Rogstad, Torkel (26) M	Softwareutvikler	0564 OSLO, Norge
15	Azerbayev, Zhangir (20) M	Student	06510 NEW HAVEN, USA
16	Bache, Ida Wolden (48) K	Visesentralbanksjef	1368 STABEKK, Norge
17	Pettersen, Ole Kristian (68) M	Pensjonist	3188 HORTEN, Norge
18	Stoltenberg, Jens (62) M	Generalsekretær	0875 OSLO, Norge
19	Bjorheim, Jacob (62) M	Styremedlem, visiting fellow	8700 KÜSNACHT ZH, Sveits
20	Oppi, Gunnar (63) M	Pensjonist	0368 OSLO, Norge
21	Hagström, Johannes (18) M	Student	1406 SKI, Norge
22	Schevik, Omar (60) M	Prosjektleder	4407 FLEKKEFJORD, Norge

Kjønnsfordeling

K	1
M	21
Ukjent	0
Totalt antall	22